HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

(א)הדר ביה ר"ע לגביה דרבי יהושע (ב)ואי מכללא מאי דילמא ה"מ במתניתין אבל בברייתא לא א"ל אנא בפירוש שמיע לי אתמר חמין שהוחמו מע"ש רב אמר למחר רוחץ בהן כל גופו אבר אבר ושמואל אמר לא התירו לרחוץ אלא פניו ידיו ורגליו מיתיבי חמין שהוחמו מע"ש למחר רוחץ בהן פניו ידיו ורגליו אבל לא כל גופו תיובתא דרב אמר לך רב לא כל גופו בבת אחת אלא אבר אבר והא פניו ידיו ורגליו קתני כעין פניו ידיו ורגליו תא שמע לא התירו לרחוץ בחמין שהוחמו מע"ש אלא פניו ידיו ורגליו ה"נ כעין פניו ידיו ורגליו תניא כוותיה דשמואל(ג) [א]חמין שהוחמו מע"ש למחר רוחץ בהן פניו ידיו ורגליו אבל לא כל גופו אבר אבר ואצ"ל חמין שהוחמו בי"ט רבה מתני לה להא שמעתא דרב בהאי לישנא חמין שהוחמו מע"ש למחר אמר רב רוחץ בהן כל גופו ומשייר אבר אחד איתיביה כל הני תיובתא תיובתא א"ל רב יוסף לאביי רבה מי קא עביד כשמעתיה דרב א"ל לא ידענא מאי תיבעי ליה פשיטא דלא עביד דהא איתותב (ד)(דילמא) לא שמיעא ליה ואי לא שמיעא ליה ודאי עביד (ה)דאמר אביי כל מילי דמר עביד כרב בר מהני תלת דעביד כשמואל (ו)מטילין מבגד לבגד ומדליקין מנר לנר והלכה כר"ש בגרירה כחומרי דרב עביד כקולי דרב לא עביד (ז)ת"ר [ב]מרחץ שפקקו נקביו מע"ש למוצ"ש רוחץ בו מיד פקקו נקביו [ג]מעי"ט למחר נכנס ומזיע ויוצא ומשתטף בבית החיצון אמר רבי יהודה מעשה במרחץ של בני ברק שפקקו נקביו מעי"ט למחר נכנס ראב"ע ור"ע והזיעו בו ויצאו ונשתטפו בבית החיצון אלא שחמין שלו מחופין בנסרים כשבא הדבר לפני חכמים אמרו אף על פי שאין חמין שלו מחופין בנסרין ומשרבו עוברי עבירה התחילו לאסור אמבטיאות של כרכין מטייל בהן ואינו חושש מאי עוברי עבירה דא"ר שמעון בן פזי אמר ריב"ל משום בר קפרא בתחילה היו רוחצין בחמין שהוחמו מע"ש התחילו הבלנים להחם בשבת ואומרים מערב שבת הוחמו אסרו את החמין והתירו את הזיעה ועדיין היו רוחצין בחמין ואומרים מזיעין אנחנו אסרו להן את הזיעה והתירו חמי טבריה ועדיין היו רוחצין בחמי האור ואומרים בחמי טבריה רחצנו אסרו להן חמי טבריה והתירו להן את הצונן ראו שאין הדבר עומד להן [ד]התירו להן חמי טבריה [ה]וזיעה במקומה עומדת אמר רבא האי מאן דעבר אדרבנן שרי למיקרי ליה עבריינא כמאן

כי

הדר ביה רבי עקיבא. כדאמרינן בפירקין דלעיל (דף כט:). לשון מכריע מכביד מטה כף מאזנים ומכריע את שכנגדו. כגון הכא בחמין אסור השתא הוה ליה ר' שמעון דמתיר בחמין יחיד במקום שנים נמצא ר' יהודה מכביד את כף המשקולת שהרי ר' יהודה עם רבי מאיר שוים לאיסור ובצונן מותר הוי ליה ר' מאיר בצונן יחיד במקום שנים נמצא ר' יהודה מכביד את כף המשקולת: **ה"מ.** דא"ר יוחנן הלכה כדברי המכריע במשנה כי ההיא דמטלניות: **כעין פניו.** כלומר כל אבר בפני עצמו: **רוחץ בהן כל גופו.** ביחד אלא שמשייר אבר אחד: **איתיביה כל הני.** וליכא לשנויי כעין פניו ידיו ורגליו דהא כל גופו יחד קאמר חוץ מאבר אחד: **א"ל רב יוסף לאביי.** משום דגדל אביי בבית רבה בר נחמני שהיה ראש קודם לרב יוסף ומת היה שואלו רב יוסף איך היה רואהו נוהג: **מי עביד כשמעתיה דרב.** בהא מילתא דרחיצה: **מאי תבעי ליה.** שיטה דהש"ס פרכא ליה: **לא שמיע ליה.** (ח)לרבה הא תיובתא משום הכי מספקא ליה לרב יוסף ברבה דדילמא עביד כרב: **ואי לא שמיעא ליה.** אמאי מספקא ליה לרב יוסף: **הא ודאי עביד.** רבה בכל מילי כרב: **כחומרי דרב הוה עביד.** בר מהני תלת חומרי אבל כקולי דרב איכא דלא עביד והא קולא היא ודילמא לא עביד: **שפקקו נקביו.** שלא יצא חמימותו: **רוחץ בו מיד.** ואין צריך להמתין בכדי שיעשה. ל"א שפקקו נקביו אותן נקבים שמרחץ מתחמם על ידיהן שאור ניסקת מבחוץ מתחתיו (ט)לוי"ה ועיקר. רוחץ בו מיד שהרי לא נתחמם בשבת אבל בשבת לא שהרי גזרו על הרחיצה: **ומשתטף בבית החיצון.** שלפני המרחץ ולא בתוך המרחץ שלא יאמרו רוחץ הוא כדאמרן דאסרו את הרחיצה אבל הזיעה התירו. והיאך היא זיעה עומד או יושב בבית המרחץ ואינו נותן מים עליו והוא מתחמם ומזיע: **מחופין בנסרים.** ולא היו צריכין לחוש שמא נתחממו בשבת מחומו של מרחץ: **התחילו לאסור.** את הזיעה: **אמבטאות.** בתי מרחץ גדולים: **מטייל בהן.** מהלך בתוכן לפי דרכו ולא להזיע: **ואינו חושש.** שמא יאמרו מזיע הוא ואע"ג דאסרו את הזיעה: **מאי עוברי עבירה.** דקאמר לעיל שאסרו זיעה על ידיהן: **אסרו להן את החמין.** לגמרי: **ועדיין היו רוחצין בחמין.** שהוחמו מבע"י: **שאין הדבר עומד.** שלא היו ציבור יכולין לקבל מתוך שאסרו להם את הכל: **במקומה עומדת.** לאיסור:

כי

דילמא ה"מ במתני' אבל בברייתא לא. °אע"ג דלא קאמר במשנתינו[א] (י)הכא משמע דאין הלכה כמותו משום דסתם מתני' דלא כוותיה[ב] (כ): **הלכה** כדברי המכריע. הכרעה כגון קולי מטלניות שר"א ור"י הזכירו בפירוש בדבריהם מוכן ושאינו מוכן דהיינו תלאו במגוד והניחו אחורי הדלת שגילו בדבריהם שיש סברא לחלק ביניהם אלא שנראה להם דסוף סוף אין לחלק ביניהם לכך הוי ר' עקיבא שמחלק ביניהם מכריע וכן ר' יהודה הוי מכריע דר' שמעון ור"מ הזכירו בדבריהם חמין וצונן והכרעה שלישית דלא הויא הכרעה הוי כי ההיא דפ"ק דפסחים (דף כא.) חבית של יין של תרומה שנטמאה ב"ש אומרים תשפך (ל)הכל וב"ה אומר תיעשה זילוף אמר ר' ישמעאל בר' יוסי אני אכריע בשדה תשפך (מ)הכל ובבית תעשה זילוף אמרו לו אין הכרעה שלישית מכרעת משום דלא הזכירו ב"ש וב"ה בדבריהם בית ושדה ולא גילו שיש סברא לחלק בין בית לשדה חשיב לה הכרעה שלישית ולא כפירוש הקונטרס דפירש התם דטעמייהו דב"ש לא משום תקל' אלא מטעם אחר כמו משום ריחא אלא משום דלא הזכירו בדבריהם בית ושדה כדפי' וה"ה דהוה מצי למימר ליה דאין הכרעת תלמיד הכרעה כדאמר הכא אלא רבותא אמרו דאפי' לא היה תלמיד אינה הכרעה והא דתנן בברכות (דף מג:) ב"ש אומרים מברך על השמן ואח"כ מברך על ההדס וב"ה אומרים מברך על ההדס ואח"כ על השמן א"ר גמליאל אני אכריע שמן זכינו לריחו וזכינו לסיכתו הדס לריחו זכינו לסיכתו לא זכינו[ג] וא"ר יוחנן הלכה כדברי המכריע פר"ת התם דהויא כהכרעה שבכל הש"ס ולא נהירא דלא הויא הכרעה אלא[ד] כדפי' והתם אינו אלא מפרש טעמא דבית שמאי[ה] ור"ח פי' אין הכרע' שלישית מכרעת היינו הכרע' דור שלישי כמו ר' ישמעאל בר' יוסי שהיה דור שלישי לב"ש וב"ה ולאו דוקא דור שלישי אלא ה"ה שני[ו] ובכל מקום נקט הכרעה שלישית משום ברייתא דפסחים[ז] (נ): **למוצאי** שבת רוחץ מיד. דוקא לרחוץ אבל להזיע נכנס אפי' בשבת ומזיע כמו בי"ט כדאמר בסמוך דאפי' בשבת הוי זיעה שריא עד הגזירה[ח] ולאחר גזירה אפילו בי"ט אסרו דאיום טוב קתני משרבו עוברי עבירה התחילו לאסור[ט] והוה מצי לערבינהו וליתנינהו מרחץ שפקקו נקביו מערב שבת או מערב יום טוב למחר נכנס ומזיע ולמוצאי שבת ויום טוב רוחץ מיד אלא אי עריב ותני להו הוה אמינא דדוקא בשבת אסרו הזיעה ולא ביום טוב דעובדא דמייתי בשבת הוה להכי מפליג להו השתא משרבו עוברי עבירה קאי איום טוב אבל לא אשבת דזיעה לא הוזכרה גבי שבת: **אלא** שחמין שלו מחופין בנסרים. פי' בקונטרס שלא היו צריכין לחוש שהוחמו בשבת מחום המרחץ משמע שסובר שנשתטפו בחמין שהוחמו מע"ש ולעיל אסר רבי יהודה גופיה ושמא יחלק בין שבת ליום טוב ומיהו בתוספתא גרסינן ונשתטפו בצונן אלא שחמין שלו מחופים ולא יסברו העולם שרחצו בחמין:

מפני

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פכ"ב מהלכות שבת הלכה ב סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שכו סעיף א:

יז ב שם סעיף יא:

יח ג מיי' פ"א מהלכות י"ט הלכה טז סמג לאוין עה טור שו"ע או"ח סימן תקיא סעיף ב:

יט ד מיי' פכ"ב מהלכות שבת הלכה ב סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שכו סעיף א:

כ ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף יב:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה דילמא ה"מ במתניתין וכו' אע"ג דלא קאמר במשנתנו. עי' משנה למלך ריש הלכות בית הבחירה:

רבינו חננאל

הא דקאמר שמואל חמין שהוחמו מע"ש אינו רוחץ בהן בשבת אלא פניו ידיו ורגליו, תניא כוותיה וקי"ל כוותיה דשמואל בהא. א"ל לרבה בר בר חנה בפירוש שמיע לך מיניה דר' יוחנן דהלכתא כר' יהודה דבצונן מותר להשתטף אבל בחמין אסור, או מכללא. מאי כללא, דא"ר יוחנן א"ר ינאי כל מקום ששנים חולקין ואחד מכריע הלכה כדברי המכריע חוץ מקולי מטליות שפירשנום בפרק של מעלה, והוא זה ששנינו בכלים בפרק כ"ח פחות משלשה על שלשה שהתקינה לפקק בה את המרחץ כו', אף על פי שרבי אליעזר מחמיר ורבי יהושע מיקל ורבי עקיבא מכריע שאין הלכה כרבי עקיבא, חדא דתלמיד הוא ואין תלמיד מכריע על רבו, ועוד הא הדר ביה ר"ע לגבי דר' יהושע. ואסיקנא דאי מכללא מאי הוי ר' יהודה מכריע הוא והלכתא כדברי המכריע, ובין [בפירוש ובין] מכללא חדא הוא. ואמרינן דילמא הני מילי אם תהיה מחלוקתם במשנה אבל חלוקתם בברייתא לא. אמר ליה בפירוש שמיעא לי. והא דאמר אביי כל מילי דמר עביד כרב בר מהני תלת, אסיקנא רבה כחומרי דרב הוה עביד, כקולי דרב לא הוה עביד. ת"ר מרחץ שפקקו. פי' פקקו, סתמו נקביו, מע"ש למוצאי [שבת] רוחץ בה מיד. פקקו נקביו מערב יום טוב למחר נכנס ומזיע ויוצא ומשתטף בבית החיצון, וכן עשו ר' אלעזר בן עזריה ור"ע במרחץ של בני ברק. משרבו עוברי עבירה התחילו לאסור שהיו מחמין בשבת ואומרים מע"ש החמנו, אסרו להן חמין והתירו הזיעה כו'. ואסיקנא אסרו להן אפילו חמין שהוחמו מע"ש ואפילו חמי טבריא וכ"ש חמי האור, ואפילו זיעה אסרו להן אלא צונן בלבד, שראו שאין הדבר עומד חזרו והתירו להן חמי טבריא בלבד, וזיעה במקומה עומדת באיסור. אמר רבא מאן דעבר על דברי חכמים שרי למיקרייה עבריינא,

מסורת הש"ס

א) [לעיל כט:], ב) [ברכות יב. וש"נ], ג) [לעיל לט:], ד) [רש"ל מ"ז], ה) לעיל כב. פסחים קא. מנחות מא:, ו) בכל המקומות איתא מתירין, ז) תוספתא שבת פ"ד, ח) מאן דגרס בגמ' דילמא גרס הכא לא שמיע ליה לרב יוסף, ט) תיבת לוי"ה רמז לרבינו יהודה הלוי, י) [עי' ברכות יט. במשנתינו קאמרינן והא ברייי' היא], כ) [ועי' תוס' מנחות לא: ד"ה מי קאמר וכו' תירצו באופן אחר], ל) שם איתא חבל, מ) חבל, נ) [ועי' יתר אריכות בתוס' ב"ק קטז. ד"ה הכרעה],

מוסף רש"י

ואי מכללא מאי. וכי אמר ליה מכללא מאי גריעותא איכא (ברכות יב.) מה לנו אי איתמר מכלל אי בפירוש הא מהא כללא שפיר שמעינן ומה יש לנו לגמגם בכלל זה (חולין צד.). **כל מילי דמר.** רבה בר נחמני (לעיל כב.). **מטילין מבגד לבגד.** להטיל ציצית מטלית ישן לטלית חדש, ובמנחות מפרש טעמא דמאן דאסר (שם). **ומדליקין מנר לנר.** דחנוכה (שם). **והלכה כר"ש בגרירה.** דאמר דבר שאין מתכוין מותר, ואע"ג דקעביד חריץ והוי תולדה דחורש או בונה, ומשום דהילכתא כרב באיסורי בכוליה הש"ס בר מהני תלת, נקטינהו בהדי הדדי (שם).

מוסף תוספות

א. הא ׳(ב)כל מקום׳ קאמר. תוס׳ הרא״ש. ׳כל מקום׳ משמע אפי׳ בברייתא. רמב״ן. ב. וא״ר יוחנן הלכה כסתם משנה, הלכך אע״ג דא״ר יוחנן בכל מקום הלכה כדברי המכריע, וסמכי׳ עלה, ודחי סתמא דמתני׳ מחמת מכריע כדקאמר ׳כל מקום׳, הנ״מ בשההכרעה במשנתינו, דאתיא הכרעה דמתני׳ ודחיא סתמא דמתני׳, אבל כשההכרעה היא בברייתא לא דחי׳ סתמא דמתני׳ מקמי הכרעה דברייתא, דאם רבי שנאה סתם ולא הכריע, ר׳ חייא מניין לו. רמב״ן (ועי׳ מהר״ם). ג. הלכך שמן עדיף. תוס׳ ב״ק קטז. ד״ה הכרעה. ד. [בד]ס״ל פלגא כמר ופלגא כמר. תוס׳ ב״ק קטז. ד״ה הכרעה. ה. וס״ל כוותי׳ לגמרי, וכן בכל מקום שאם תנא אחד יסבור כתנא אחר, לא יקרא בכך מכריע. תוס׳ ב״ק קטז. ד״ה הכרעה. ו. כלומר, תלמיד אתה, ואין זו הכרעה כדאמר, ר״ע תלמיד הוה, וה״נ הוה מצ״ל דור שני, דהיינו נמי תלמיד, אלא. תוס׳ ב״ק קטז. ד״ה הכרעה. ז. [ד]כך היה המעשה. תוס׳ ב״ק קטז. ד״ה הכרעה. ח. דהא קודם גזירה נשנית ברייתא זו, מדקתני גבי יו״ט למחר נכנס ומזיע. תוס׳ הרא״ש. ט. דברייתא איירי ביו״ט כדקתני מעשה במרחץ בב״ב שפקקו נקביו מעריו״ט, אלמא ביו״ט ושבת אסרו כאחד. תוס׳ הרא״ש.